

scat Butlletí

de la Societat Catalana de Terminologia

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Maig-juny de 2013 | Núm. 36 | ISSN: 2013-4673 | Crèdits

scaterm.iec.cat

En aquest número...

- Les nostres notícies
- Cròniques
- El terme és notícia... a l'OBNEO
- El terme és notícia... a la XV
- Novetats
- Agenda
- El web recomanat

Recordau que...

...us podeu **subscriure** al butlletí si no el rebeu encara.

...podeu adquirir i consultar la revista *Terminàlia* i les obres de la col·lecció «**Memòries de la Societat Catalana de Terminologia**» al Portal de Publicacions de l'IEC.

...ens podeu fer arribar els vostres suggeriments, notícies o novetats per al proper butlletí. Només heu d'escriure a scaterm@iec.cat.

Les nostres notícies

Premi de la Societat Catalana de Terminologia

Ja s'ha publicat la tercera convocatòria del Premi de la Societat Catalana de Terminologia, adreçat a estudiants universitaris i titulats des de l'1 de febrer de 2009. La dotació del premi és de 1.000 € i s'ofereix a un treball d'investigació, bibliogràfic o d'assaig sobre terminologia. Podeu consultar la resta de les condicions al [LXXXIII Cartell de premis i de borses d'estudi](#). El termini d'admissió de candidatures acaba el 2 de desembre de 2013.

Cròniques

XI Jornada de la SCATERM: «La terminologia en el món educatiu: didàctica, recursos i estratègies»

L'XI Jornada de Terminologia de la SCATERM, coorganitzada amb el Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya, va tenir lloc a la seu d'aquesta entitat, a Barcelona, els dies 10 i 11 de maig, en sessions de tarda i de matí, respectivament, i es va dedicar a la terminologia en el món educatiu. La Jornada es va organitzar amb la intenció de reflexionar sobre quina terminologia s'ensenya, explícitament o implícitament, a les aules d'escoles i instituts en les diferents matèries i assignatures, i també de quina manera s'ensenya. Amb un format més extens que el d'altres edicions, l'XI Jornada va constar de dues conferències, quatre comunicacions, una taula rodona i dos tallers.

Després de les paraules d'inauguració de la Jornada, es va entrar en matèria amb una conferència de Mercè Izquierdo (especialista en didàctica de les ciències de la Universitat Autònoma de Barcelona), titulada «La difícil

recerca de la paraula justa». Mercè Izquierdo va parlar sobre la importància de l'itinerari per a arribar a trobar la paraula justa, és a dir, per a arribar a la denominació precisa per a un concepte o fenomen que volem explicar o descriure (concretament, amb exemples de termes de la química). Aquest itinerari, tan important com el terme a què arribem, s'ha de fer mitjançant l'experimentació i la reflexió guiada dels alumnes, de manera que s'arribi a la denominació justa des de la comprensió del referent, del fenomen. Izquierdo ho va plantejar partint d'unes reflexions molt interessants i reveladores sobre el discurs científic —en què és molt important la paraula i la consciència lingüística—, la potenciació de les habilitats cognitives i lingüístiques, la modalització i l'acompanyament dels alumnes, etc., i ho va presentar des de la promulgació del gust per transmetre coneixements i des de la defensa d'un dels objectius més nobles associats al compromís educatiu, que és el de formar persones millors.

A continuació hi va haver el torn de presentació de quatre comunicacions. La comunicació d'Albert Romani, lingüista, professor de música i expert en música antiga, va tractar de l'adquisició i el reconeixement del lèxic culte en un context multilingüe i multidisciplinari, amb una proposta de treball amb fitxes multilingües per a reflexionar i aprendre aquest tipus de lèxic.

El grup de tècnics i investigadors de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada (IULA), format per Miquel Cornudella, Ona Domènech, Sílvia Grisó i Sílvia Llach, va presentar el projecte «El microscopi», una aplicació per a mestres i professors feta a partir de l'estudi lingüístic i terminològic de les dades d'un projecte sobre definicions de paraules de ciències. «El microscopi» forma part d'un projecte més ampli anomenat «Jugant a definir la ciència», del qual també formen part el «Club lèxic» i el «Diccionari de Ciència». Aquest projecte és dedicat a l'adquisició de vocabulari de ciències en les primeres etapes educatives.

Antònia Via, professora de cicles formatius de química, va parlar del concepte de *competència*, en què es basa el disseny del currículum escolar, per oposició als tradicionals *continguts*. Va parlar de l'experiència al seu centre, en què han redefinit aquest concepte perquè els alumnes el puguin entendre —el contextualitzen— i en vagin modificant el sentit segons l'etapa educativa en què es troben, amb la intenció final que la comprensió d'aquest concepte els sigui útil a l'hora de sotmetre's a les avaluacions escolars.

Montserrat Serra, del Termcat, va parlar d'aquest centre com a referent en la normalització i la divulgació terminològiques; va explicar com s'elabora un producte terminològic —amb exemples del *Diccionari d'educació* (2011)—, i, finalment, va presentar les eines i els recursos que el portal del Termcat ofereix als terminòlegs i als usuaris de llenguatges d'especialitat en general.

La taula rodona «La terminologia dins i fora de l'aula: on i en quin estat la trobem?», que va cloure la sessió del divendres a la tarda, va constituir el nucli de reflexió i debat de la jornada. Per a això es va comptar amb un moderador —Lluís Payrató, catedràtic de lingüística aplicada de la Universitat de Barcelona—, que va introduir i ordenar el debat, i tres convidats experts d'àmbits diversos: Aureli Caamaño, professor de física i química, com a especialista en l'ensenyament de les ciències; Jaume Ríos, cap editorial de l'Editorial Teide, com a especialista en llibres de text i la preparació de materials didàctics, i Xavier Fargas, terminòleg del Termcat, com a especialista en normalització terminològica. El debat es va tenir al voltant d'una bateria de preguntes prèvies a partir de les quals els participants havien preparat l'exposició introductòria respectiva: com s'ensenya la terminologia?, és adequada la formació en terminologia que tenen els docents?, hi ha una gradació en la transmissió de la terminologia en funció dels nivells educatius?, quins recursos coneixen o haurien de conèixer els alumnes per a resoldre els dubtes terminològics?, hi ha una bona coordinació en matèria terminològica entre ensenyants, normalitzadors i editorials? A partir d'aquí es va obrir el debat entre els mateixos participants de la taula, i també amb els assistents a la sessió. En aquest punt es va parlar de la col·laboració necessària entre els diferents agents (els assessors terminològics, els preparadors de materials i els educadors); del paper dels materials didàctics en la transmissió de la terminologia correcta, en el sentit de precisa i vigent; de la posició central i medidora que ocupa el material de text entre els planificadors i els mestres i alumnes; dels nous models de materials didàctics, i de la implicació dels docents en la transmissió conscient del llenguatge especialitzat, entre altres qüestions.

En la sessió del matí del dissabte, Rosa Estopà, professora de la Universitat Pompeu Fabra i membre de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada, va presentar el projecte «Jugant a definir la ciència», que treballa amb les definicions de paraules bàsiques de la ciència amb escolars de primer cicle de l'ensenyament obligatori. Amb la part més aplicada del projecte —mitjançant presentacions a les escoles i materials dissenyats *ad hoc* que se'ls proporcionen, i que els participants al taller van poder conèixer— es potencien les habilitats lingüístiques i es treballa l'adquisició de vocabulari i de coneixements culturals i científics en els infants.

La conferència de Joan Mallart, catedràtic de didàctica de la UB, va versar sobre la «Didàctica del vocabulari general i del vocabulari d'especialitat». Es va centrar en la importància de treballar l'adquisició i el desenvolupament del lèxic a l'escola, tant del cabal lèxic d'una llengua i del vocabulari de cada parlant com de la terminologia pròpia de cada disciplina o matèria. Va parlar dels principis per a la didàctica del vocabulari (motivació, seqüenciació, contextualització i integració dels aprenentatges), va destacar la importància del treball amb diccionaris i va proporcionar exemples de tipus d'exercicis específics per a treballar els camps semàntics, les relacions lèxiques (antonímia i sinonímia), la morfologia (derivació i composició), l'enriquiment i assentament del vocabulari, etcètera.

El segon taller de la Jornada, impartit per Eva Cabrera (planificadora lingüística i professora d'aules d'acollida), va consistir en una revisió, amb exercicis sobre casos pràctics, d'una sèrie de recursos que els mestres i els professors tenen a l'abast per a resoldre dubtes sobre el lèxic, especialitzat o no, i, en general, problemes lingüístics de qualsevol tipus. Així, cadascuna d'aquestes eines en línia —gramàtiques, diccionaris, cercadors, bases de dades, etc.— ens pot ajudar a resoldre un aspecte lingüístic o gramatical concret (ortoèpic, ortogràfic, morfològic, sintàctic o lèxic). Conèixer bé aquests recursos —sovint tenen més prestacions de les que ens pensem— és útil tant per als professors com per als alumnes.

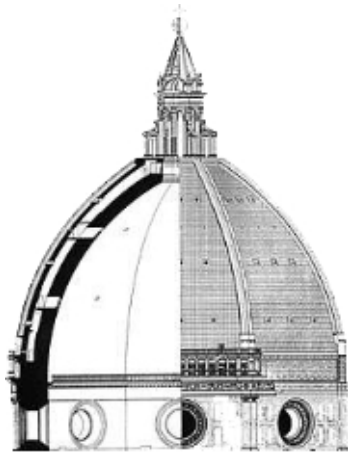
Amb aquesta activitat es va cloure l'XI Jornada de la SCATERM, una jornada amb dues sessions intenses, de contingut nou i sembla que poc explorat, i oberta a un sector de públic —el dels educadors— al qual la SCATERM espera poder tornar a dedicar altres activitats en el futur.

Agustí Espallargas
Vocal de Comunicació de la SCATERM
Soci de la SCATERM pel Parlament de Catalunya

El terme és notícia... a l'OBNEO

Cúpules que ja no són de pedra

Font: Wikipedia

Segons el *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC2), *cúpula* té tres significats: el primer, arquitectònic, designa la coberta semiesfèrica que cobreix generalment el punt d'intersecció de la nau principal i el creuer d'alguns edificis monumentals; el segon, mèdic, es refereix a les estructures i formacions de forma arrodonida, de copa; i el tercer, botànic, designa la beina llenyosa d'algunes plantes. Més: si consultem obres especialitzades, trobem que *cúpula* forma part de diversos sintagmes al voltant d'aquestes tres àrees: *cúpula gallonada*, *cúpula pleural*, *cúpula espinosa*, etcètera.

Ara bé, el que no recull el diccionari de l'Institut, ni tampoc el *Gran diccionari de la llengua catalana* d'Enciclopèdia Catalana, és l'ús figurat que es deriva de l'arquitectònic i que equival al conjunt dels màxims dirigents d'una organització, institució, associació o empresa que trobem en exemples com els següents:

El govern s'entesta a no suprimir la mili i la **cúpula** militar no vol perdre aquesta tradició de servitud. [*Diari de Barcelona*, 25/10/1992]

Aquesta va ser una crítica que va ampliar a l'entorn dirigent de CiU i a les **cúpules** empresarials. [*Avui*, 20/02/1998]

El president es reunirà amb la **cúpula** del PSC i amb els seus socis. [*El Periódico*, 28/02/2005]

Ahir les van presentar davant tres dels quatre membres de la futura **cúpula**. [*Ara*, 26/02/2012]

Un cop d'ull a llengües pròximes ens mostra que diversos diccionaris de l'italià incorporen aquest significat, si bé només referit als directius amb poder de decisió de la màfia (com el *Grande dizionario Hoepli italiano* di Aldo Gabrielli, 2011, o el *Dizionario della lingua italiana* de Sabatini i Coletti, 2011). Així mateix, en la 22a edició del *Diccionario de la lengua española* (RAE, 2001) figura també aquesta accepció.

En el cas del català, les dades de l'Observatori permeten veure que l'ampliació del significat de la paraula *cúpula* es documenta des del primer any (1989) i s'ha anat recollint de manera continuada al llarg dels anys quasi sense excepció (el 2001, 2002 i 2008 són els únics anys en què l'Observatori no en té cap cas), cosa que el porta a erigir-se

en el neologisme semàntic més freqüent. No es tracta, doncs, d'un ús efímer i passatger, sinó que es tracta d'un ús molt establitzat i consolidat en els mitjans de comunicació; per la qual cosa creiem que comença a ser urgent la incorporació d'aquest significat en els diccionaris.

Elisenda Bernal
Observatori de Neologia

El terme és notícia... a la Xarxa Vives

Iniciem una sèrie de propostes en col·laboració amb els serveis lingüístics de les universitats que formen part de la Xarxa Vives. El Servei de Llengües i Terminologia de la Universitat Politècnica de Catalunya fa la primera contribució a aquesta sèrie.

Per què diem *soft computing* quan volem dir *informàtica tova*?

Patrick Hoesly | Font: Flickr

L'adjectiu anglès *soft* provoca sovint una certa resistència a la traducció o adaptació al català entre els especialistes de l'àmbit de la informàtica.

En la llengua general, l'adjectiu *soft* pot tenir moltes traduccions: tou, suau, dèbil, submís, lleuger, imprecís, fàcil, senzill, les quals no sempre coincideixen amb el valor semàntic que l'adjectiu té dins dels termes d'especialitat de l'enginyeria informàtica. Es tracta d'un adjectiu força polisèmic que, a l'hora de trobar-hi l'equivalència adequada, comporta haver de recórrer al significat global del sintagma del qual forma part. Al Cercaterm es recullen alguns d'aquests exemples: producte **digital** (*soft good*), descodificació basada en decisions **no fermes** (*soft decision decoding*), enllaços **simbòlics** (*soft links*) o tecla **programable** (*soft key*).

En el cas del terme *soft computing*, l'adjectiu té un significat pròxim al de la llengua general però inclou un cert matís. Es tracta d'un terme que va encunyar el 1991 Lofti A. Zadeh, professor de la Universitat de Berkeley i pare de la lògica difusa, per designar una branca de la intel·ligència artificial que s'ocupa del disseny de sistemes experts capaços de gestionar d'una manera adequada la informació imprecisa, incerta o incompleta. Aquest enfocament és una alternativa a l'ús de tècniques més convencionals i, des que va aparèixer, ha tingut un ràpid desenvolupament tant teòric com en les aplicacions empresarials.

En català, la denominació que s'ha estès és *informàtica tova*. Cal considerar que la informàtica tova explota la tolerància de la imprecisió, una imprecisió considerada positivament, que acostava els processos informàtics a la forma en què l'ésser humà resol problemes reals. És evident que en aquest context *tova* té un valor metafòric i que no es pot fer una lectura transparent de l'adjectiu. El diccionari de l'IEC no introdueix cap accepció per a l'adjectiu *tou/tova* aplicable a aquest cas, però el que sí que trobem documentat és un terme d'especialitat a la Neoloteca en què *tova* significa també 'imprecís'. Vegeu l'entrada *dada tova* (*soft datum*), que es defineix com a «dada corresponent a una variable que és difícil de mesurar o de classificar».

Aquest paral·lelisme amb *dada tova*, l'ús ja estès de *informàtica tova* i la connotació pejorativa que podria donar la denominació *informàtica imprecisa*, fan que *informàtica tova* sembli una bona proposta de terme en català.

Sílvia Llovera
Servei de Llengües i Terminologia
Universitat Politècnica de Catalunya

Novetats

Butlletí d'informació del TERMCAT, núm. 20

Diccionari terminològic de teledetecció (Enciclopèdia Catalana; Institut Cartogràfic de Catalunya; Termcat)

Fonaments de l'educació musical: vocal, auditiva i rítmica (col·lecció «Terminologies Universitàries. Estudis d'Educació Infantil»; UIB)

Percepció i atenció (col·lecció «Terminologies Universitàries. Estudis de Pedagogia»; UIB)

Puntycoma, núm. 132 (butlletí dels traductors espanyols de la Unió Europea)

Terminologia de la cronicitat (Termcat)

Agenda

International Terminology Summer School 2013 (15-19 de juliol, Colònia) (Termnet)

IV Col·loqui Fabra (Tarragona, novembre 2013)

XI Jornada Científica de Realiter: «La terminologia panllatina en les polítiques lingüístiques» (París, 16 d'octubre de 2013)

El web recomanat

Pràctiques a TermCoord

La Unitat de Coordinació Terminològica de la Direcció General de Traducció del Parlament Europeu (TermCoord) ofereix **estades en pràctiques** per a estudiants de grau, graduats i postgraduats amb estudis relacionats amb la terminologia, la traducció, la lingüística, l'enginyeria lingüística i la tecnologia de la informació. En aquestes estades es treballa en la gestió de la base de dades IATE, en l'extracció automàtica de terminologia i en la terminologia d'àmbits específics, entre altres coses.

S'ofereixen dos tipus de pràctiques: les remunerades (que solen tenir una durada de cinc mesos) i les no remunerades (de tres mesos). En el document **Traineeships in the European Parliament** es pot veure informació sobre totes les modalitats de pràctiques que ofereix el Parlament Europeu, tant si són de tipus lingüístic com d'altres tipus, i els períodes per a la presentació de sol·licituds (en línia) i la realització de les pràctiques.

Miquel-Àngel Sánchez-Fèrriz
Vocal de Publicacions de la SCATERM

SOCIETAT CATALANA DE TERMINOLOGIA
Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

scat
term

D'acord amb el que estableix la Llei orgànica 15/1999, podeu exercir el dret d'accés, de rectificació, d'oposició i de cancel·lació de les vostres dades per correu electrònic a scaterm@iec.cat.